

Sv. Lionas Irenejs, Mazāzija, Gallija

(ap 140–203)

PRET HERĒZĒM 5,21,

No sievietes dzimušais vīrietis Kristus ir uzvarējis ļaunumu un atjaunojis sievieti pēc pirmatnējā parauga

Omnia ergo recapitulans recapitulatus est, et adversus inimicum nostrum bellum provocans, et elidens eum, qui in initio in Adam captivos duxerat nos, et calcans ejus caput, quemadmodum habes in Genesi dixisse serpenti Deum: «Et inimicitiam ponam inter te et inter mulierem, et inter semen tuum et semen ejus: ipse tuum observabit caput, et tu observabis ejus calcaneum.» Ex eo enim, qui ex muliere Virgine habebat nasci secundum similitudinem Adam, praeconabatur observans caput serpentis. Et hoc est semen 1, de quo ait Apostolus in Epistola quae est ad Galatas: «Legem factorum positam, donec veniret semen, cui promissum est.» Manifestius autem adhuc in eadem ostendit Epistola, sic dicens: «Cum autem venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum, factum de muliere.» Neque enim juste victus fuisset inimicus, nisi ex muliere homo esset, qui vicit eum. Per mulierem enim homini dominatus est ab initio, semetipsum contrarium statuens homini. Propter hoc et Dominus semetipsum Filium Hominis confitetur, principalem 2 hominem illum, ex quo ea quae secundum mulierem est plasmatio, facta est, in semetipsum 3 recapitulans: uti quemadmodum per hominem victum descendit in mortem genus nostrum, sic iterum per hominem victorem ascendamus in vitam. Et quemadmodum accepit palmam mors per hominem adversus nos, sic iterum nos adversus mortem per hominem accipiamus palmam.

Saglabājies tikai latīniski,

http://earlychurchtexts.com/main/irenaeus/recapitulation_in_christ.shtml

"Saņēmdams kopā, Viņš visu ir saņēmis kopā sevī un sācis karu pret mūsu ienaidnieku un padzinis viņu, kurš iesākumā mūs Ādamā aizveda gūstā, un saminis viņa galvu, tieši kā Radīšanas grāmatā Dievs teica čūskai: "Un es likšu ienaidu starp tevi un sievieti, un starp tavu dzimumu un viņas dzimumu; viņš izsekos tavu galvu, un tu izsekosi viņa papēdi." Tiešām par Viņu, kam bija jādzimst no sievietes jaunavas kā Ādama līdziniekam, tika pavēstīts ka Viņš izsekos čūskas galvu. Un tas ir pēcnācējs, par kuru apustulis Vēstulē galatiešiem teicis: "Es iedibināju darbos balstītu likumu, līdz reiz nāks pēcnācējs, kuram dots apsoliņjums." Vēl skaidrāk viņš par to runā tajā pašā vēstulē: "Bet, kad piepildījās laiks, Dievs sūtīja savu Dēlu, dzimušu no sievietes." Proti, tiešām ienaidnieks netiktu uzvarēts, ja nebūtu

cilvēka, no sievietes dzimuša, kas viņu uzvarētu. Viņš taču caur sievieti sākumā ieguva varu pār cilvēku, nostādamies par cilvēka ienaidnieku. Tāpēc arī Kungs sevi apliecina kā Cilvēka Dēlu, atjaunojis sevi pirmo cilvēku, no kura radīts tas veidojums, kas tapis pēc sievišķā parauga/izskata: lai tāpat, kā caur uzvarēto cilvēku mūsu cilts nonāca nāvē, arī caur uzvarējušo cilvēku mēs paceltos dzīvībā. Un tāpat, kā nāve ar cilvēka palīdzību saņēma uzvaras vainagu pret mums, arī mēs saņemam uzvaras vainagu pret nāvi ar cilvēka palīdzību."

14. FRAGMENTS

Ēdenes dārzā Ieva sevi pierādīja kā vīrišķīgu un drosmīgu strīdā ar čūsku, lai arī Dievs viņu bija uzrunājis nevis tieši, bet ar Ādama starpniecību

Πῶς δυνατὸν τὸν φύσει ἄλογον καὶ ἄνουν ὑπὸ Θεοῦ γενόμενον ὄφιν, λογικὸν καὶ λαλητὸν εἰπεῖν; Εἰ μὲν αὐτουργικῶς ἑαυτῷ τὸν λόγον καὶ τὴν διάκρισιν καὶ τὴν σύνεσιν καὶ ἀπόκρισιν τῶν ὑπὸ τῆς γυναικὸς λεγομένων ἐχρήσατο, ἄρα οὖν καὶ πᾶς ὄφις τοῦτο ποιεῖν οὐ κεκώλυτο. Εἰ δὲ πάλιν φήσουσι κατὰ θείαν βουλήν καὶ οἰκονομίαν ἀνθρωπίνην φωνῆ τῆ Εὐᾶ τοῦτον προσφθέγγεσθαι, τὸν Θεὸν ἰστώσι τῆς ἀμαρτίας αἴτιον. Ἄλλ' οὐδὲ τῷ πονηρῷ δαίμονι ἐξὸν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ἀλόγῳ φύσει λόγον χαρίσασθαι• ἐπεὶ οὐκ ἂν ἐπαύσατό ποτε πρὸς ἀπάτην δι' ὄφεων καὶ θηρίων καὶ πετεινῶν τοῖς ἀνθρώποις διαλεγόμενος καὶ πλανῶν. Πόθεν δὲ καὶ θηρίον ὦν, ἤκουσε τῆς ἐντολῆς τῆς ὑπὸ Θεοῦ τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ μόνῳ, μυστικῶς δοθείσης, μηδ' αὐτῆς τῆς γυναικὸς τοῦτο μαθούσης; Διὰ τί μὴ μᾶλλον τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ οὐ τῇ γυναικὶ προσέβαλε; Κἂν μὴ εἴπῃς, ὡς ἀσθενεστέρως ταύτης κατέδραμε• τούναντίον ἀνδρειοτέρα, ὡς βοηθὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐφάνη ἐν τῇ παραβάσει τῆς ἐντολῆς. Αὕτη γὰρ καὶ ἀνταίρει μόνη τῷ ὄφει, καὶ μετὰ τινος στάσεως καὶ φιλονεικίας καταπανουργηθεῖσα, τοῦ ξύλου ἔφαγεν• ὁ δὲ Ἄδὰμ οὐδὲν ὄλως μαχεσάμενος, ἢ ἀντιλέξας, τοῦ καρποῦ μετειλήφει δοθέντος παρὰ τῆς γυναικὸς• ὅπερ ἀσθενείας παντελοῦς καὶ νοὸς ἀνάδρου ἐστὶν ἀπόδειξις. Ἡ μὲν γὰρ γυνὴ ὑπὸ δαίμονος καταπαλαισθεῖσα, συγγνωστὴ ὑπάρχει• ὁ δὲ Ἄδὰμ, ὡς ὑπὸ γυναικὸς ἠττηθεὶς ἀσύγνωστος ἔσται, ὡς αὐτοπροσώπως τὴν ἐντολήν αὐτὸς ὑπὸ Θεοῦ κομισάμενος• ἢ μὲν γὰρ γυνὴ, καὶ παρ' αὐτοῦ Ἄδὰμ τῆς ἐντολῆς ἀκούσασα, εὐκαταφρονήτως διέκειτο, ἢ ὡς μὴ ἀξιωθεῖσα τὸν Θεὸν καὶ ταύτη λαλήσαι, ἢ καὶ ὡς διστάζουσα, ἴσως καὶ νομίζουσα οἴκοθεν τὸν [Ι. τοῦ] Ἄδὰμ τὴν ἐντολήν αὐτῇ δοθῆναι.

Sancti Irenaei episcopi Lugdunensis libri quinque adversus haereses, vol. 2, ed. W.W. Harvey, Cambridge: Cambridge University Press, 1857

"Kā gan čūskai, ko Dievs radījis pēc dabas nerunājošu un bez prāta, bija iespējams izteikties ar jēgu un valodu? Ja viņa pati ar saviem spēkiem būtu sev ieguvusi runas spēju, spriestspēju, saprašanas spēju un spēju atbildēt sievietes sacītajam, tad jau nekas neliegtu jebkurai čūskai darīt to pašu. Bet, ja saka, ka tā Ievu šādi uzrunājusi pēc Dieva gribas un nodoma, tad Dievu padara par grēka izraisītāju. Bet arī ļaunajam garam nav iespējams bezvārdu radījumu apveltīt ar valodu, to padarot no neesošas par esošu. Citādi tas (t. i., ļaunais gars) nekad nebūtu mitējies ar čūsku, zvēru un putnu palīdzību ar viltu uzrunāt un maldināt cilvēkus. Arī – no kurienes, dzīvnieks būdams, tā būtu dzirdējusi, kā Dievs savrupi/slepus dod pavēli cilvēkam, turklāt vienam pašam, tā ka pat sieviete to nedzirdēja? Kāpēc tā drīzāk neuzbruka cilvēkam, nevis sievietei? Un nesaki arī, ka tā viņu pārspēja kā vājāko – gluži pretēji, viņa, cilvēka palīgs, izrādījās vīrišķīgāka pavēles pārkāpšanas situācijā. Proti, viņa vienīgā iebilda čūskai un pēc noteiktas pretošanās un strīdēšanās piemānīta ēda tā koka augļus. Turpretī Ādams pilnīgi bez jebkādas cīņas vai iebildumiem baudīja augli, ko viņam iedeva sieviete, – tas liecina par pilnīgu vājumu un nevīrišķīgu prātu. Sieviete, ļaunā gara pārspētai, ir attaisnojums, turpretī Ādams, sievietes pārliecināts, paliek bez attaisnojuma, jo pats tiešā veidā bija saņēmis pavēli no Dieva. Sieviete, kas pavēli bija dzirdējusi no Ādama, to noniecināja – vai nu tāpēc, ka nebija pagodināta, ka Dievs runātu arī ar viņu, vai arī šaubīdamās, varbūt pat uzskatīdama, ka sākotnēji pavēli viņai devis Ādams."

32. (31.) FRAGMENTS

Daba un likums sievieti pakļauj vīrietim

Τί δήποτε τῶν δύο λοιδορησάντων, ἐκείνη δίκας ἠτήθη μόνη; πρῶτον, ἐπειδή μείζον ἦν τῆς γυναικὸς τὸ πλημμέλημα• τῷ ἄρρени γὰρ καὶ ἡ φύσις καὶ ὁ νόμος ὑποτάττει τὸ θῆλυ• ἤτε εἶχε τινα μετρίαν συγγνώμην ὁ Ἀαρών, ὡς τῷ χρόνῳ πρεσβύτερος, καὶ ὡς ἀρχιερωσύνης ἠξιωμένος. Πρὸς δὲ τούτοις ἐπεὶ ἀκάθαρτος ὁ λεπρὸς ἐδόκει εἶναι κατὰ τὸν νόμον, ρίζα δὲ τῶν ἱερέων καὶ κρηπὶς ἦν ὁ Ἀαρών, ἵνα μὴ εἰς ἅπαν διαβῆ τὸ γένος τὸ ὄνειδος, τὴν ἴσην οὐκ ἐπήγαγεν αὐτῷ τιμωρίαν, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀδελφῆς ἐφόβησεν ὁμοῦ τε καὶ ἐπαίδευσεν. Οὕτω γὰρ αὐτὸν τὸ πάθος ἠνίασεν, ὅτι πρῶτης τοῦτο δεξαμένης, αὐτὸς τὸν ἠδικημένον ἰκέτευσε λῦσαι τῇ πρεσβείᾳ τὴν συμφορὰν. Ὁ δὲ οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' αὐτίκα τὴν ἰκετηρίαν προσήνεγκεν. Εἶτα ὁ φιλάνθρωπος Κύριος ἐδίδαξεν, ὡς οὐ καταδικαστικῶς αὐτὴν, ἀλλὰ πατρικῶς ἐπαίδευσεν• ἔφη γὰρ, Εἰ ὁ πατήρ αὐτῆς ἐμπαίων ἐνέπαισεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῆς, οὐκ ἐντραπήσεται; ἐπὶ ἡμέρας ἀφορισθήσεται ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεται.

Sancti Irenaei episcopi Lugdunensis libri quinque adversus haereses, vol. 2, ed. W.W. Harvey, Cambridge: Cambridge University Press, 1857

"Ja jau viņi abi (t. i., Ārons un Mirjama) bija nozākājuši [Možu], tad kāpēc viņa viena bija izpelnījies sodu? Pirmkārt, tāpēc, ka sievietes pārkāpums bija lielāks – proti, gan daba, gan Likums sievieti pakļauj vīrietim. Vai arī – Āronam kā laika ziņā vecākajam un kā tādām, kam uzticēta virspriesterība, bija savs attaisnojums. Turklāt, tā kā spitālīgais, pēc Likuma, bija uzskatāms par nešķīstu un Ārons bija visu priesteru sakne un pamats, [Dievs] viņam neuzlika tādu pašu sodu, lai apkaunojums/negods/nežēlastība neskartu visu [priesteru] cilti; bet viņš ar māsas starpniecību guva gan bailes, gan mācību. Proti, viņu sods skāra tik ļoti, ka, lai arī pirmā to bija saņēmusi viņa, tieši viņš lūdzās netaisnības cietējam ar aizlūgšanu atbrīvot no šīs nelaiemes. Un viņš (t. i., Mozus) to neatstāja bez ievēribas, bet tūlīt pat aizlūdza. Tad cilvēkus mīlošais Kungs mācīja viņu nevis ar nosodījumu, bet tēvišķā veidā pamācīdams – viņš teica: "Ja viņas tēvs būtu viņai iespļāvis sejā, vai viņa nebūtu apkaunota? Septiņas dienas lai viņa ir nošķirta ārpus apmetnes un pēc tam lai nāk iekšā.""

55. FRAGMENTS

(Teksts saglabājies tikai armēņu valodā; no angļu val. tulkojis Arturs Hansons)

Sievietes bieži cieš tādēļ, ka ir sievietes

Fragment no 55. "She [the mother of Zebedee's children] did indeed suffer, not merely as a pious person, but also as a woman. For, having been instructed by His words, she considered and believed that it would come to pass, that the kingdom of Christ should flourish in glory, and walk in its vastness throughout the world, and be increased by the preaching of piety. She understood, as was [in fact] the case, that He who appeared in a lowly guise had delivered and received every promise. I will inquire upon another occasion, when I come to treat upon this humility, whether the Lord rejected her petition concerning His kingdom. But she thought that the same confidence would not be possessed by her, when, at the appearance of the angels, He should be ministered to by the angels, and receive service from the entire heavenly host. Taking the Saviour, therefore, apart in a retired place, she earnestly desired of Him those things which transcend every human nature."

www.ccel.org/ccel/schaff/anf01.ix.viii.lv.html

"Viņa (t. i., Cebedeja dēlu māte) tiešām cieta – ne tikai kā dievbijīgs cilvēks, bet arī kā sieviete. Mācīdamās no Viņa vārdiem, viņa domāja un ticēja, ka tā notiks – Kristus valstība krāšņi plauks godībā un pletīsies plašumā pa visu pasauli, un palielināsies ar dievbijības sludināšanu. Viņa pareizi saprata, ka Viņš, kas šķita necils, saņēmis un piepildījis katru apsolījumu. Kādā citā reizē, kad runāšu par šo pazemību, es aplūkošu jautājumu – vai Kungs noraidīja viņas lūgumu saistībā ar Viņa valstību. Bet viņa domāja, ka viņai vairs nebūs tādas pašpajāvības, kad, parādoties eņģeļiem, tie Viņam kalpos un Viņu apkalpos viss Debesu pulks. Tāpēc, pasaukdama Pestītāju sāņus, viņa nopietni lūdza Viņam ko tādu, kas pārsniedz jebkura cilvēka dabu."

No grieķu un angļu valodas tulkojis Artūrs Hansons, mag.theol.

No latīņu valodas tulkojusi Laura Hansone, mag.theol.